

Martinitoren

De vraag

Wie was de bouwer, architect of ontwerper van de Martinitoren? Ik denk dat vele Groningers dat wel zouden willen weten, het is immers het bekendste gebouw van de stad, echter tot nu toe is het nooit bekend geworden.

J. Kuipers, Groningen

Het antwoord

Voor vele middeleeuwse torens, kerken en bouwwerken geldt dat de bouwmeester of bouwmeesters onbekend zijn. Zo ook voor de Martinitoren. Dat komt door een combinatie van factoren. Ten eerste omdat we pas later veel belang zijn gaan hechten aan individuele creativiteit en kunstenaarschap. In de middeleeuwen bleven kunstenaars en architecten vaak anoniem. Ze maakten hun kunstwerken, en zeker kerken en kerktorens, ter ere van God.

Daarnaast nam de bouw van zo'n toren vele tientallen jaren in beslag en daardoor kon één bouwmeester niet de bouw voltooien. Soms kennen we wel namen. Die staan dan doorgaans in rekeningen, want de bouwers en hun leveranciers wilden natuurlijk wel betaald worden. Of het gaat om heel bekende personen. Abt Suger bijvoorbeeld die ook werkzaam was als kanselier voor de Franse koning gaf rond 1130 opdracht tot de bouw van de eerste kerk in de Gotische stijl: de Saint Denis vlakbij Parijs. Dat weten we omdat hij daarover zelf heeft geschreven en zich in de kerk liet afbeelden.

In Groningen leefden toentertijd niet zulke 'arrogante' heren. De verbouwing van de Martinikerk tot haar huidige gedaante houdt verband met de grote voorspoed die de stad Groningen in de vijftiende eeuw doormaakte. Het koor werd omhooggetrokken, de kerk kreeg zijbeuken en de toren rees omhoog, zodat ze niet alleen in de stad maar ook in de Ommelanden viel te ontwaren.

Die nieuwe hoogte was overigens niet zonder gevaar. De Martinitoren die er nu staat is namelijk niet de eerste toren. Het is de derde toren waarvan de bouw rond 1469 is begonnen. Twee eerdere exemplaren gingen door blikseminslag en brand verloren, waarbij het schip ook nog eens zwaar beschadigd raakte. De herbouw heeft tot halverwege de zestiende eeuw geduurd. Om nieuwe rampen te voorkomen, bouwde men de nieuwe toren daarom deze keer niet inpandig, maar aan de westzijde.

In het boek *Martinitoren* geeft Frans Westra wel een aantal mogelijke bouwmeesters aan. Dit waren bouwmeesters van wie bekend was dat ze in de regio grote bouwwerken realiseerden en die vaak rondtrokken om zich met meerdere projecten bezig te houden. Frans Westra noemt als mogelijke kandidaten: Willem Backerweerd uit Utrecht, Barend van Covelens uit Zwolle, Cornelis de Wael uit Utrecht (bouwmeester van de dom) en Clemens van der Goude.

Daarna werd er nog heel wat beschadigd en weer hersteld en verfraaid aan de toren. Als u meer wil weten, raden we u van harte het boek *Martinitoren* van Frans Westra aan. Daarin staat veel informatie met prachtige illustraties. Het is voor 12,50 euro te bestellen bij uitgeverij Passage en ook te leen in de verschillende filialen van de Openbare bibliotheek in de provincie Groningen.

Met vriendelijke groet,

Prof. Dr. C.G. Santing , Middeleeuwse geschiedenis
Drs. S.J. Visser, Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie

Rijksuniversiteit Groningen